

PARÁDI József A rendvédelem védelmében

A rendvédelem fogalmát először a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság használta.¹ A rendvédelem szakterületének határai kiforratlanok. Tartalmának kontúrjai az elmúlt évtizedben kirajzolódtak ugyan, azonban még tovább pontosíthatók.

A diszciplínát alakító és művelő kutatók felfogása szerint a rendvédelem nem új jelenség, az emberiség történelme során valamilyen formában minden korban és minden kontinensen fenntartották a rendet.²

A hazai rendvédelem-történet művelése és az egyetemes – elsősorban európai – rendvédelem-történet gondozása során arra a megállapításra jutottunk, hogy a XIX–XX. századi fejlődés sajátos velejárója volt a szervezett bűnözés kialakulása, ezzel párhuzamosan koncentrációja. Álláspontunk szerint tehát a bűnözés önszerveződése, illetve a társadalomnak a rendvédelemmel szembeni megerősödött igényei a XIX–XX. század során általában a rendvédelem folyamatos felértékelődéséhez vezettek, amelynek következménye kezdetben a rendvédelmi struktúrák működésének összehangolása, majd centralizációja, illetve a tevékenységeiket elméletileg megalapozó tudományágak kialakulása volt.³

Ezek a folyamatok természetesen országonként eltérőn, a helyi kulturális hatásoktól függően, a nemzeti tradícióktól befolyásoltan más ütemben és jelleggel valósultak meg. A tendencia azonban megragadható hazai és nemzetközi tekintetben egyaránt.⁴

A magyarországi rendvédelem-fogalom történeti indíttatású, a történeti fejlődésből vezethető le. Talán nem véletlen, hogy a németországi kollégák is eljutottak a rendvédelem témájához, bár nem történelmi fejlődés eredményeként, hanem pragmatikus megfontolásból kiindulva. A magyar rendvédelem-fogalom történeti indíttatása nem csupán abban az értelemben igaz, hogy a történelmi fejlődés egyenes következményének tekintjük a rendvédelem-történet szakterület kialakulását, hanem abban a tekintetben is, hogy Magyarországon a rendvédelem-történet művelése megelőzte a rendvédelem diszciplína igényének létrejöttét. A liberális körök által favorizált rendészettudomány – amely ma még csupán fikció – a rendvédelem-fogalom tagadása nyomán keletkezett. A rendvédelem-történet művelése során már eldőlték olyan kérdések, amelyek a rendvédelem-fogalom tartalma határainak kialakítását is befolyásolták.⁵

Nem tekintem például a rendvédelem diszciplínáját valamely favorizált rendvédelmi forma megtestesítőjének. A fogalmat bevezető tudományos társaság nevében, és mint a fogalomalkotó személy bizonnyal állíthatom, hogy a rendvédelemben beletartozónak tartjuk a diktatúrák és demokráciák rendvédelmét egyaránt. Úgy gondoljuk, hogy e tekintetben nem lehet a kutatók egyéni szimpátiája a döntő. A rendvédelmet lehet ugyan tipizálni a demokráciák és a diktatúrák szemszögéből, ez azonban politikai besorolás. Megítélésünk szerint a demokráciák és a diktatúrák rendvédelme is a rendvédelem egy-egy megvalósulási formája. Kirekeszteni a rendvédelemből a diktatúrák rendvédelmét azzal a képtelenséggel lenne azonos, mintha a történelemből kitagadnánk a nem demokratikusan működő korszakokat, illetve napjaink diktatúráit nem létezőnek tekintenénk. Véleményünk szerint a diktatúrák rendvédelmében számos tapasztalat keletkezett, amelyek hozzájárulhatnak a demokráciák rendvédelmének jobbításához.⁶

Vajon csupán az a különbség a rendvédelem és a rendészet terminológiát használók között, hogy az ugyanazon tartalmat eltérő elnevezéssel kívánják megjelölni? Kétlem. A rendvédelem történetét művelők ugyanis sohasem állították, hogy a rend védelme önálló tudományterület lenne. Ellenkezőleg, a rendvédelmet korszakonként és területenként változó tevékenységnek tekintik. A rend védelmének tevékenysége mögött nincs önálló tudományterület. Van azonban számos tudományág, részterületként művelt tudományterület, amelynek azonban nincsen közös metodikája. A rendvédelem érdekében művelt tudományágak gondozói pedig ahhoz a tudományághoz tartozónak tekintik magukat, amelynek a keretei között művelik szakterületüket. Pld. a kriminálpszichológusok a pszichológia, a kriminálpedagógusok a pedagógia, a kriminálszociológusok a szociológia, a rendvédelem-történet művelői a történelem, a kriminológusok a jogtudományhoz sorolják teljes joggal a tevékenységüket a tudományágak más szakterületeinek művelőivel egyetértésben.

Nem tartjuk helyesnek ha egy tevékenység – amely kétség kívül szükséges és a társadalom szempontjából fontos tevékenység – mögé minden áron tudományterületet kívánnak néhányan kreálni, különböző lobby érdekek nyomán. Ezen érdekek szószólói sok mindent elérhetnek, különböző szervezeteket hozhatnak létre, amelyben látszattevékenységet lehet folytatni. „Csupán” egyetlen dolog hiányzik a tudomány. Azt azért mégsem lehet tudományterületnek nevezni, amit más tudományágaktól igyekeznek „átvenni”. Nincsen tudomásom olyan tudományos alkotásról, amelynek tartalma kizárólag

a rendvédelem-, vagy az önálló rendészettudományhoz sorolható. A rendészet tanát kifejezni szándékozó publikáció szerzője is úgy fogalmaz, hogy „CONCHA Győző, KMETY Károly és a két világháború között publikáló TOMCSÁNYI Móric és főleg MAGYARY Zoltán munkásságát olyan jelentősnek tartjuk, hogy a rendészet fogalmának kifejezésénél eredményeikre nagymértékben támaszkodni fogunk. Most azonban arra hívjuk fel a figyelmet, hogy ezek a teljesítmények megmaradtak a közigazgatás tanán belül.”⁷

A rendvédelem diszciplínán belül a demokráciák és a diktatúrák rendvédelmének kérdése azért fontos, mert többször találkozhatunk azzal a képtelen nézettel, hogy a diktatúrában a rendvédelemnek nem lehet tudománya, mivel az parancsuralmi rendszer. Megítélésünk szerint az effajta leegyszerűsítések nem helytállóak, ugyanis a diktatúrák a tudomány nyújtotta lehetőségekkel is maximálisan segítik azokat a közegeket – esetünkben a rendvédelmi testületeket – amelyek sok esetben hatalmuk egyetlen pillérét alkotják. E pillér erősítésétől semmilyen támogatást nem tagadnak meg. Nem állnak ugyan rendelkezésünkre egzakt adatok, azonban meggyőződésünk, hogy a diktatórikus viszonyok között működő országok nemzeti jövedelmük nagyobb hányadát fordítják a rendvédelemre – így a rendvédelmi tudományos kutatásokra is – mint a demokratikusnak tekinthető államok.

A rendvédelem-történet művelése során a rendvédelmi diszciplínára is kiható vita keletkezett a militáns és antimilitáns rendvédelem tekintetében. A bírálók felrötták, amiért az általuk militánsnak tekintett rendvédelmi formát is a rendvédelem részének tekintették.⁸ Mi azonban éppen a militáns jelzöt tartjuk helytelennek, több okból is.

Felfogásunk szerint ugyanis egy szervezetet akkor lehet militánsnak tekinteni, ha az alkalmas katonai feladatok ellátására, azaz eredményesen szembe tud szállni egy másik haderővel. A katonai szervezetek teljesítőképességét pedig olyan – viszonylag egzakt – paraméterekkel lehet mérni, mint a tűzerő, motorizáció, hírosszeköttetés stb. E paramétereknek még csak a közelébe sem kerülnek azok a szervezetek, amelyeket a vitapartnereink militánsnak neveznek. Mint kiderült, a szervezeten belüli személyi függelmi viszonyok jellege és esetleg a hatályos rendfokozati rendszer alapján nyilvánították egyik vagy másik rendvédelmi szervezetet militánssá vagy antimilitánssá.⁹ A rendvédelem-történet diszciplínáját művelők szerint pusztán a szervezet belső függelmi viszonyainak jellege nem döntheti el önmagában a militánság kérdését.

Nem érthetünk egyet azzal sem, hogy a militáns jelzöt eleve elmarasztalóan használják, mintha a katonai függelmi viszonyok szerint működő rendvédelmi szervek eleve rosszul működő testületek lennének. Ez a fajta megközelítés abszolút elhibázott. A hazai példák is azt igazolják, hogy a rendvédelmi testületek belső katonai jellegű függelmi viszonyai önmagukban nem jelentenek hátrányt a rendvédelem eredményessége tekintetében. A Magyar Királyi Csendőrség – amely vitapartnereink álláspontja szerint tipikusan militáns rendvédelmi szervezet volt –, fennállásának kezdeti éveit leszámítva, 90 % feletti felderítési mutatóval rendelkezett. Európa számos országában – a klasszikus polgári kontinentális rendvédelmi modell szerint – az ország rendvédelmének gerincét a csendőrség alkotja. Ezen országok területének döntő többségén a nemzeti csendőrségek tartják fenn a rendet, az eredményesség tekintetében maguk mögé utasítva olyan országokat is, ahol nincs csendőrség. Aligha lehet Franciaországtól, a polgári demokrácia szülőhazájától elvitatni, hogy a francia állam demokratikus struktúra. E demokratikus struktúra érdekében pedig mintegy kétszáz éve a katonai függelmi viszonyok szerint működő francia nemzeti csendőrség őrzi a rendet, az ország túlnyomó többségében nem lebecsülendő eredménnyel.¹⁰

Álláspontom szerint tehát bármely testület függelmi viszonyainak jellege még nem elégséges ahhoz, hogy a szervezetet militánsnak vagy éppen antimilitánsnak tekintsünk. A militáns jelzöt pedig nem helyes az eredménytelenség, az alacsonyabb színvonalú rendvédelem szinonimájaként használni. Úgy gondoljuk, hogy a militáns-antimilitáns téma talán az angolszász rendvédelmi modell viszonyai között lehet helytálló. Helytelennek tartjuk azonban ennek a kontinentális modellbe erőltetését. Természetesen a tudomány művelőinek joguk van azzal a nézettel azonosulni, amely hozzájuk a legközelebb áll. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy az angolszász rendvédelmi modellt dicsőítők hazai szellemi famulusainak szegődők merőben más kulturális, gazdasági és hagyományrendszer szerint élő közegre akarják kedvelt modelljüket erőltetni, mint amilyenben az kifejlődött. Úgy gondoljuk, hogy a magyar valósághoz közelebb áll a kontinentális modell, mint az angolszász.

A magyar rendvédelem ugyanis szükség esetén sohasem nélkülözte a véderő támogatását.¹¹

Magyarországon a rendvédelem tudományos megalapozásának két legfőbb forrása hagyományosan a jogtudomány és a hadtudomány. A rendszerváltást követően pedig a magyar rendvédelmi testületek belső függelmi viszonyai a militáns értékrend mentén szerveződtek újjá, értek el eredményeket a rend védelme terén – bár akad még teendő.¹²

Meggyőződésünk, hogy sem a rendvédelem történetéből, sem a rendvédelemből nem lehet kitazítani az egyes rendvédelmi formákat különböző szempontok alapján. Alapvetően helytelennek tartjuk azt az alapállást, amely szerint csak az tekinthető rendvédelemnek, amit sajátos szempontok szerint – például a demokráciához fűződő pozitív viszony alapján – annak tartanak, aki pedig ezzel nem ért egyet, az antidemokratikus és pejoratív értelemben militáns.

Korábbi konferenciákon már felmerült, hogy a rendvédelem-fogalom egyfajta katonai típusú rendvédelemmel lenne azonos. Az e fogalmat létrehozók és abban kutatók soha sem használták a rendvédelmet pusztán a militáns változatra leszűkítve. Úgy látjuk, hogy egyes körök szeretnék elérni azt, hogy rendvédelmen csak annak egy szűk szeletét értsük, amely bírálatak kedvelt célja. Megítélésünk szerint, e törekvés kudarcba fulladt, hiszen az egész ország, a törvényhozó testületek és a szakmai körök sem vették át a rendvédelem pejoratív jellegű leszűkített értelmezését.¹³

A rendvédelemmel, illetve rendvédelem-történettel kapcsolatos bírálatok közül utolsó helyen említtem azt a felfogást, amely szerint csak akkor létezhet rendvédelem, ha az valamely hatályos jogszabályban szerepel. E naiv nézet képtelensége olyannyira nyilvánvaló hogy cáfolására nem is érdemes időt fordítani.

Ezek voltak azok a nézetek, amelyekkel mint a diszciplínát gondozók felfogásától eltérő álláspontokkal találkoztunk a rendvédelem-történet művelése során.

Összességében tehát a rendvédelem bírálatait nem tartjuk tudományosan megalapozott álláspontoknak. Megítélésünk szerint ugyanis nélkülözik azt az egzakt érvanyagot, amelyre támaszkodva ki lehetne jelteni, hogy miért nincs, vagy miért nem szükséges esetleg csak szűkített értelmezéssel, a rendvédelem fogalma. A rendvédelmet támadók érvei inkább egyfajta kívánságlistának tekinthetők arra vonatkozóan, hogy ők mit szeretnének a rendvédelem fogalmán érteni.

A rendvédelem-történet szakterületének kialakítói és művelői úgy látják, hogy az értelmezések mögött érdekek húzódnak meg.

Az egyik érdekről, az angolszász modellt favorizáló politikai meggyőződésről már szóltam.

A másik erkölcsi és pénzügyi jellegű. Néhányan ugyanis úgy érzik – elsősorban az idősebb korosztályhoz tartozó kutatók egy része és nem túl nagyszámú követők – hogy a rendvédelem-történeti diszciplína megerősödésével pozícióik gyengülhetnek a rendvédelemmel foglalkozó tudományágak körében.

A rendvédelem-történet művelésévei foglalkozók azonban úgy látják, hogy a rendvédelemben tevékenykedők, különösen a rendvédelem történetét művelők döntő többsége igényli a rendvédelem terminológiát. A rendvédelem szakmai és tudományos köreiben az a nézet terjedt el, hogy a jogtudomány, a kriminológia és a kriminalisztika önmagában ma már kevés a rendvédelem elméleti megalapozásához. XIX. századi gondolkodásnak tekintik a kérdésnek azt a fajta megközelítést, amely a bűnelkövetésre koncentrált, és a bűnüldözőkkel való foglalkozást legfeljebb csak mint sokadrangú következményt hajlandó elfogadni.

Összegezve az eddigieket elmondható, hogy Magyarországon a rendvédelem-, rendvédelem-történet fogalom közel két évtizedes múltat tekinthet vissza. Ezen időszak alatt elterjedt a köznyelvben, használja a törvényalkotás. Ellenzői, illetve átértelmezői is akadtak, azonban a döntő többség pozitív várakozásokkal tekint a rendvédelem diszciplínájára. A kilencvenes években megindult a rendvédelem-történet művelése, amelynek számos eredménye született. Első ízben került sor nemzeti rendvédelmünk 1100 éves történetének feltárására és publikálására. Erre alapozva több felsőoktatási intézményben is bevezették e tárgy oktatását. A rendvédelem-történet művelése során pedig bizonyos mértékig tisztázódtak a rendvédelem kontúrjai is.

Mit tekintünk a rendvédelem tárgyának?

Elsőként azt szükséges leszögezni, hogy a rendvédelem a XIX. század óta megcsontosodott tudomány felosztási sémába nem gyömöszölhető bele. Úgy gondoljuk azonban, hogy e felosztás már amúgy is idejétmúlt, hiszen – különösen a XX. század második felében – sok olyan tudományág keletkezett, amely interdiszciplinárisnak tekinthető.

Másodsor – tekintettel a magyarországi viszonyokra, ahol a rendvédelem hagyományosan két tudományágból, a jog-, illetve a hadtudományból táplálkozott – arra kell válaszolnunk, hogy a rendvédelem a hadtudomány vagy a jogtudomány része-e.

Felfogásunk szerint a rendvédelem – vagy ahogyan vitapartnereink nevezik rendészet – elméleti forrásai több tudományág részét képezik, de nem alkotnak önálló tudományágot.

Arra a lényeges kérdésre is választ kell adni, hogy van-e önálló szakterülete és speciális módszertana a rendvédelemnek, illetve rendvédelem-történetnek.

Szakterület tekintetében nyilvánvalóan számos tudományterület részét képezik a rendvédelem ér-

dekében alkalmazott kutatások.

Metodika vonatkozásában minden bizonnyal nem lelhető fel olyan módszer, amelyet más tudományágban ne alkalmaznának.

Meg kell válaszolni azt a kérdést is, hogy mi az eltérés a rendvédelem és a rendészet között. E kérdésre a legrövidebben talán egy példával lehet válaszolni. Az önkormányzat építészeti bírságolása rendészeti kérdés. Amennyiben azonban az adott határozat már csak rendőri jelenléttel kényszeríthető ki, rendvédelmi aktusról beszélhetünk. Nem szabad azonban elfeledkeznünk arról, hogy a rendvédelmi szervezetek is rendelkeznek igazgatásrendészeti feladatokkal. E feladatkör országonként és testületenként változó. Amit az egyik államban a rendőrség vagy a csendőrség lát el igazgatásrendészeti teendőként, azt más országban a civil közigazgatás kompetenciájába tartozhat. Elképzelhető tehát, hogy a rendvédelmi testület rendészeti teendőt is ellát igazgatásrendészeti feladatai részeként, arra azonban nemigen van példa, hogy a civil közigazgatás látna el rendvédelmi teendőket. Legfeljebb arra van precedens, hogy az adott közigazgatási szervezet kisebb-nagyobb szervezetet felkér e teendő végzésére. E téren nem lehet egyenlőségelet tenni az angolszász és a kontinentális megoldások közé.

Végül pedig arra a kérdésre is célszerű választ adni, hogy konkrétan melyek a rendvédelem szervezetei. Rendvédelmi testületnek azok a szervezetek tekinthetők, amelyek az ország belső rendjének, az úgynevezett közrendnek és közbiztonságnak a fenntartására kényszerítő erőt is alkalmazhatnak.¹⁴

Erre a kritériumra alapozva a rendvédelmi testületek jól elhatárolhatók a hadseregtől, amelynek alakulatai a külső támadások elhárítására hivatottak, bár esetenként például kivételes hatalom időszakában segítséget is nyújthatnak a rendvédelmi testületeknek.¹⁵

Ugyancsak elhatárolhatók a rendvédelmi testületektől a magán őrző-védő cégek, amelyek feladatát nem a köz rendjének védelme alkotja hanem privát érdekek érvényesítése, bár ezek nem ütközhetnek a közérdekkel, a közrenddel.¹⁶

Jól elválaszthatók továbbá a rendvédelmi testületektől a politikai rendőrségek, amelyeknek hivatása nem a közrend fenntartása, hanem egy társadalmi csoport hatalmának minden áron és eszközzel való fenntartása.¹⁷

A magyar rendvédelem XX. századi fejlődésében rendvédelmi testületnek tekinthető a rendőrség, a csendőrség, a határőrizeti testületek, a jövedéki és vámőrségi teendőket ellátó szervezetek, a büntetés-végrehajtás és a testőrség típusú testületek.

Mivel a rendészeti terminológiát a rendvédelemmel szemben FINSZTER Géza több írásában is vedelmébe vette ezért a rendvédelmet érintő állításait igyekszem cáfolni. Abban egyet értek FINSZTER Gézával, hogy a rendészet a rendvédelemmel nem azonos. Úgy gondolom azonban, hogy nem váltható ki az egyik a másikkal. Nem helyes, ha rendvédelem helyett egyszerűen rendészetet mondunk. Álláspontom szerint ugyanis a rendészet szűkebb, a rendvédelem pedig tágabb fogalomkör. Napjaink viszonyait alapul véve a rendvédelembe a rendészeti tevékenység mellett beletartozónak tekintem például a rend fenntartása érdekében megvalósításra kerülő csapaterős tevékenységet is. Történelmi távlatokban és különböző kontinenseken pedig alig, vagy egyáltalán nem értelmezhető a rendészet fogalom.

Dr. FINSZTER Géza tanulmányaiban, amelyekben a rendészet-rendvédelem témakörét taglalta, vitatható állításokat fogalmazott meg, amelyek ellenérzéseket keltettek Nem értek egyet például azzal, hogy a „*katoná és a rendőr munkája egyaránt a modernitásban vált elfogadott szakmává*”. Úgy gondolom, hogy a római légiók katonái a római birodalom elfogadott mesterségét, a katonai mesterséget űzték. Őket erre speciálisan kiképezték, feladatuk ellátásához speciális felszereléssel rendelkeztek, teendőiket pedig ugyancsak speciális szervezetben végezték. Felszereltségük, szervezetük és kiképzésük mással nem volt helyettesíthető. A hadimesterségnek már a latinokat megelőzően is komoly szakirodalma volt, amely ezen időszakban tovább gyarapodott. A veterán katonák végkielégítése (római polgárjog elnyerése, föld- és rabszolga-adomány) arról tanúskodik, hogy e mesterséget már az ókorban is megbecsülték.

Nem fedi, felfogásom szerint, a történelmi tapasztalatokat az sem, hogy a szerző „*a polgári demokrácia fejlődésének következményeként fogja fel a rendvédelmet*”. A rendet ugyanis minden korban és társadalmi berendezkedésben fenntartották valamilyen formában. Nem lehet a polgári állam megjelenése előtti rendfenntartást meg nem történtté tenni. Azt természetesen nem vitatom, hogy a rendvédelem, a közbiztonság iránti igény nagyobb hangsúlyt és megvalósításra nagyobb lehetőséget kap a polgári állam viszonyai között. Ez azonban nem jelenti azt, hogy korábban nem volt rendvédelem, csupán azt, hogy a történelmi fejlődés eltérő társadalmi, gazdasági, kulturális fokain különböző módon oldották meg a rend védelmét. Kétségtelen, hogy a polgári államfejlődés szerves része a specializáció. Esetünkben azonban nem lehet e specializációnak tulajdonítani olyan tevékenységet, amely bizonyítottan jelen volt az emberiség történelmében már évezredekkel korábban is. Dőreség volna Egyiptom

fáraóin számon kérni azt, hogy miért nem az újkori módon védték meg birodalmuk belső rendjét Ugyanilyen döreség volna azonban az is, ha elvitatnánk a fáraóktól azon történelmi tény, hogy az uralmuk alá tartozó területeken a rendet – természetesen a történelmi kor által szabott lehetőségük határai között – fenntartották. Nem vitatom, hogy a polgári államfejlődés jelentős pozitív változásokat eredményezett a rendvédelemben, hasonlóan az élet más területeihez. Tagadom azonban, hogy a rend védelme az emberiség fejlődésében a polgárosodással kezdődött volna.

Álláspontom szerint csúsztatás dr. FINSZTER Géza azon megfogalmazása, hogy **„a hadsereget rendőrségként, a rendőrséget hadserekeként működtették.”** A RÁKOSI-féle diktatúra idején ugyanis az úgynevezett állampárt rendőrsége alkalmatlan volt egy másik ország haderejével való harc megvívására. Ez nem is volt a szervezet feladata, ilyen teendőkre nem készítették fel és nem is látott el ilyen tevékenységet A korabeli magyar honvédség, akkori nevén Magyar Néphadsereg pedig – a katonai rendőri feladatokon kívül – nem látott el bűnüldözési teendőket. Ilyen jellegű tevékenység végzésére a tesztület paraméterei alkalmatlanná tették, és a kormány sem igényelte azt, hogy az országban a haderő tartson rendet A pártállami vezetésnek e célra külön szervezetei voltak, köztük az ÁVH. Felfogásom szerint a RÁKOSI-rendszer nem attól vált diktatúrává, hogy a rendőrséget a hon védelmére, a honvédséget pedig a rend védelmére szorította volna. Megítélésem szerint maga a szerző adta meg erre a helyes választ azzal, hogy leírta: a rendvédelmi szervezetek kikerültek a jog uralma alól, az ország vezetői szakítottak a hatalmi ágak megosztásának elvéve.

Dr. FINSZTER Géza azon álláspontja is erősen vitatható, amely szerint a **„magyar honvédségnek a polgári demokráciába való visszavezetését megkönnyítette a NATO-tagságunk.”** Úgy gondolom, hogy a magyar honvédség NATO-kompatibilitásának megteremtése nem könnyebb és nem is nehezebb feladat, mint a magyar rendvédelem EU-kompatibilitásának megteremtése. Másról van szó. Nem szabad ugyanis elfelejtenünk, hogy a NATO haderejét a tagországok véderői alkotják. A harc megvívásának megvannak a maga egzakt szabályai. Ez az, ami határt szab az országok haderő-szervezetalkításának. Természetesen a nemzeti haderők alakításában nem kis mértékben közrejátszanak a nemzeti hagyományok, a finánciális lehetőségek, a nemzet habitusa és a közös NATO-alkalmazhatóság igénye is. Ne feledjük azonban, hogy a bűnüldözésnek, a rend védelmének is megvannak a maguk – a polgári demokrácia viszonyai között – általánosan elfogadott szabályzó elvei. E téren az Európai Unióban jelentős jogharmonizációs folyamatoknak lehetünk tanúi.

Úgy érzem FINSZTER Géza önmagával is ellentétbe került, amikor kinyilvánította, hogy **„a rendőrség tekintetében egységes demokratikus modell nem létezik”**. Ez a modell ugyanis fellelhető saját nemzeti történelmünkben. A kiegyezéstől a német, majd szovjet megszállásig terjedő időszakban ugyanis a Magyar Királyságban az alkotmányos monarchia polgári viszonyainak megfelelő, európai normák szerint működő rendvédelem működött. Ez a modell a sajátos magyar körülmények között, azokra tekintettel fejlődött ki, harmonizálva a nyugat-európai rendvédelemmel. Ezzel természetesen nem azt mondom, hogy a megközelítőleg fél évszázaddal korábbi magyar rendvédelmi modellt minden változás nélkül át lehetne venni. Ne feledjük azonban, hogy a mai nyugati rendvédelmek tapasztalatait is alkalmazni kell a magyar körülményekre.

Úgy gondolom arról sem szabad megfeledkezni, hogy a rendészet terminológiát előtérbe helyezőik által előszeretettel idézett jogászok, mint pl. CONCHA Győző és MAGYARY Zoltán is, a polgári magyar állam időszakában fejtették ki tevékenységüket. A polgári magyar közigazgatás közegét tekintve működésük terrénumának.

Egyébként is a modell fogalom tekintetében tiszta vizet ideje önteni a pohárba. Mint ahogyan nincsen konkrét polgári demokratikus állam modell, ugyanúgy nincsen konkrét polgári rendvédelmi – vagy ha úgy tetszik, rendészeti – modell sem. A polgári demokrácia állama absztrakció, amely konkrét megnyilvánulási formában lelhető fel, mint például német, francia vagy éppen angolszász modell. Ugyanez igaz a rendvédelemre, avagy rendészetre is. Amikor tehát a rendészet terminológia követői, a polgári demokráciát, mint követendő példát jelölik meg, hasznos volna, ha meghatároznák, hogy melyik konkrét megnyilvánulási formára gondolnak. Egyben pedig az sem volna haszontalan, ha kifejtenék, hogy az idegen társadalmi, gazdasági és kulturális közegben kialakult rendvédelmi formációt miért helyezik a magyar hagyományok elé. Miért jobb ami nem magyar? Ezzel természetesen korántsem szeretném elvetni a külföldi tapasztalatok adaptálási lehetőségét. Ez azonban – felfogásom szerint nyilvánvalóan – nem jelentheti a magyar polgári rendvédelmi hagyományaink mellőzését.

A modellek tekintetében fontosnak tartom azt is, hogy az Európai Unió tagországai nem várják el egymástól – és a belépőktől sem – hogy egymást másolják a jelenlegi és az új tagok. A véderő és a rendvédelem tekintetében egyaránt lehetőségük van a tagállamoknak nemzeti elképzelésük megvalósítására mindaddig, amíg azok nem kerülnek szembe a közösség elvárásaival. Úgy gondolom, a kötelező

minta tekintetében tehát nincs egységes európai uniformizált modell sem a haderő, sem a rendvédelem terén. Vannak viszont egységes elvárások, amelyeknek a tagországok véderejének és rendvédelmének meg kell felelnie. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy egyformának is kell lennie ezen rendszernek.

Dr. FINSZTER Géza valószínűleg félreértette a rendvédelem-pártiak álláspontját, akik sohasem részesítették a rendvédelem egyik formáját sem előnyben más formákhoz képest. Ellenkezőleg, mindig is azt állítottuk, hogy a rendvédelem történetéből nem zárható ki a különböző korok és különböző típusú államok rendvédelme, abba ugyanúgy bele tartoznak a demokráciák rendvédelmei, mint a diktatúráké, a polgári rendvédelem ugyanúgy része az egyetemes rendvédelem-történetnek, mint a török birodalom rendvédelme. A leghatározottabban visszaautasítjuk tehát azt az ugyan le nem írt, de sugallt gondolatot, hogy valamiféle diktatúra modelljét részesítenénk előnyben más megoldásokkal szemben.

Örvendetes, hogy a mai magyar rendvédelmet megújítani szándékozók egy csoportja a rendészet tűzte zászlajára és nézeteit hazai és külföldi szaktekintélyekre hivatkozva fogalmazza meg. Kevésbé tartjuk azonban szerencsésnek, azt a vádat, hogy „*saját nézeteink igazolására kívánjuk a rendvédelem történetét hasznosítani*”, csak azt tekintve helyesnek és követésre méltónak elődeink tapasztalataiból, ami nézeteinkkel megegyezik. A rendvédelem történetét gondozóktól idegen az ilyenfajta történelemszemlélet.

A rendészet terminológiát előtérbe helyezők hármasszavából, nevezetesen depolitizálás, demilitarizálás és decentralizálás igényei közül a **depolitizálás** magától értetődő, hiszen a polgári demokrácia viszonyai között, a polgári demokrácia szabályai szerint valósulhat meg a rendvédelmi szervezetek pártsemlegessége, biztosítva a mindenkori kormányhoz – még inkább pedig az alkotmányhoz, végső soron a nemzethez – való lojalitást a törvényes keretek között.

A **demilitarizálással** és a **decentralizálással** akkor tudunk egyetérteni, ha az nem valamelyik véglet elérését célozza.

Helytelennek tartjuk ugyanis már a kérdést is, amely a centralizáció és decentralizáció közötti választásra ösztönözné a szakterülettel foglalkozókat. A magyar államfejlődés polgári korszakában egymás mellett, egymást kiegészítve és segítve fejlődtek a rendvédelem centrális és decentralizált formái. Ismereteink szerint a két forma jól megfér egymás mellett Európa nyugati felében is. Felfogásunk szerint a két véglet közül egyik sem kecseset sok jóval. Az ideális megoldás szerintünk a centrális és decentralizált forma egymás melletti alkalmazása, mint ahogy annak hatékonysága már bebizonyosodott nemzeti rendvédelem-történetünk XIX–XX. századi polgári fejlődésében. Álláspontom szerint akkor fogadható el a magyar rendőrségnek az önkormányzatok kompetenciájába helyezése, ha létrehozánának kifejezetten a mindenkori kormány felügyelete alá tartozó centrális rendvédelmi szervezetet is.

A centralizáció kontra decentralizáció témakörét mindig kiegészítettük a koncentráció kérdéskörével. A magyar rendvédelem-történet tapasztalatai alapján ugyanis határozottan állíthatom, hogy:

- jelenleg a rendőrség személyi állománya túlzottan koncentrált a városokban;
- a személyi állományon belül a tiszt kar aránya túlzottan nagy;
- a konkrét bűnügyi és közrendvédelmi szolgálatot ellátók aránya túlzottan kevés a parancsnoki, illetve „kiszolgáló jellegű” feladatokat ellátókéhoz képest.

A koncentrációhoz kapcsolódó ezen aránytalanságok felszámolását legalább olyan fontosnak tartjuk, mint a centralizáció és decentralizáció kérdését.

A rendvédelmi testületek militáns jelzővel illetését pusztán azért, mert a belső függelmi viszonyaik katonai jellegűek, helytelennek tartom. Szerintem a militáns jelző kiérdemléséhez sokkal több kell. Nevezetesen olyan szervezet, felszereltség stb., amely a testületet alkalmassá teszi egy másik reguláris haderővel szembeni cselekvésre Indifferensnek tartom továbbá a testületen belüli belső függelmi viszonyok jellegét. A mai magyar rendőrség tagjai katonai rendfokozatot viselnek, a testületen belüli függelmi viszonyok lényegüket tekintve, szintén katonainak nevezhetők. Ebben a tekintetben tehát a magyar rendőrség semmiben sem tér el a csendőri szervezetekre jellemző helyzettől. Összehasonlítva a magyar rendőrség működését a francia csendőrséggel, mégis a francia nemzeti csendőrségé az elsőbbség, pedig a testület tagjai a franciáknál is katonai rendfokozatot viselnek és a személyi állomány függelmi viszonyai katonai jellegűek.

Úgy gondolom, hogy dr. FINSZTER Géza által vázolt elgondolással a több évszázados municipalista kontra centralista közjogi vita érkezett el a rendvédelem terén egy újabb állomásához. Tiszteletreméltóak és hasznosak az ilyen jellegű viták, az álláspontok ütközése és az azokhoz vezető elméleti munkásság, hiszen azok hozadéka általában valamilyen korszerű elgondolás kimunkálása. Jelezni szeretném azonban, hogy nem csupán municipális és centrális irányzat létezik. Helytelenül cselekszenek a rendvédelem municipalista felfogást követő elméletet művelők, ha minden olyan nézetet, amely teljes egészében nem felel meg kívánalmaiknak, a centralista táborhoz sorolnak. A Szemere Bertalan Ma-

gyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság körül csoportosultak ugyanis a centrális és municipális irányzatok egyensúlyán látják a megoldást.

Nyomatékosan hangsúlyozni kívánom, hogy egyik véglet mellett sem tesszük le a garast. Mindkét megoldást – a megfelelő körülmények között – jónak találjuk. A legjobb megoldásnak azonban – nem utolsósorban a magyar tapasztalatok alapján – azt tekintjük, ha az önkormányzati és a centralista megoldás egyfajta kombinációja valósulna meg.

Abban a vitában, hogy milyen irányban fejlődjék az új magyar rendvédelem, csak úgy kívánunk részt venni, hogy a rendvédelem-történeti tapasztalatokat feltárjuk és igyekszünk azokat közkinccsé tenni. Más szóval: múltunk mának szóló üzeneteit szeretnénk interpretálni. Ilyen értelemben tehát önálló álláspontunk van. Nemzeti rendvédelem-történetünk tapasztalatainak feltárása és közkinccsé tétele során pedig szembe kerülünk mindazokkal, akik eleve elzárkóznak a hivatástörténeti kutatások támogatásától, illetve azok eredményeinek alkalmazásától. Úgy gondoljuk, hogy a történelmi tapasztalatok politikai preconcepció szerinti szelektálása nem más, mint az – alkalmazása során is elhibázott – szocialista kultúrpolitikát megtestesítő úgynevezett „hármast” (T= tiltani; T=túrni, T= támogatni) silány utóérzete.

A rendvédelem történetét művelők mindenekelőtt elutasítják a különböző jelzőkkel való címkézést. Nem tekintjük magunkat sem jobbnak, sem rosszabbnak, mint a kérdéssel másképpen gondolkozók, hiszen minden bizonnyal mindegyik fél tévedhet, mert senki sem letéteményese a teljes igazságnak. Tiltakoznunk kell azonban az ellen, hogy a rendészet hívei a demokrácia bajnokaként, a haladást egyedül üdvözítő megoldás birtokosaként legyenek feltüntetve, a rendvédelem-történetet művelők pedig a visszahúzó erők csoportjaként.

A „**militarizmus**” kérdését illetően nem véletlenül bíráltam azt a nézetet, amely eleve negatív értelemben magyarázza a militánságot. A rendvédelem történetének tanulmányozása során ugyanis arra a konklúzióra jutottunk, hogy az effajta militarizmus, amit dr. FINSZTER Géza militarizmusnak nevez – azaz a rendvédelem területén belüli katonai jellegű függelmi viszonyok – önmagában nem fokmérője a rendvédelmi tevékenységnek. Szinte egész Latin-Amerikában és Európa volt vasfüggönyön túli részének felében katonai függelmi viszonyokon nyugvó szervezetek, illetve csendőrségek működnek.

Nem egy közülük sokkal jobb eredményt produkál, mint a magyar rendőrség. Az európai rendőrségek között is vannak jól és kevésbé jól működők. Nem fedi a valóságot, hogy a csendőrségek általában rosszul működnek, a rendőrségek pedig jól. Mindkét rendvédelmi szervezeti formában vannak jól és kevésbé jól működők.

Azt a megközelítést sem lehet helytállónak tekinteni, hogy: a „**Csendőrség intézménye – mint a rendvédelemben a katonai függelmi viszonyok és a centrális felépítés szerint működő szervezet klasszikus formája – valamiféle militáris és despotikus államberendezkedéshez kapcsolódna.**” Talán az sem ártana, ha a csendőrségi testületekben hagyományosan megtalálható katonai függelmi viszonyokat elvetők figyelembe vennék, hogy az Európai Unió területének csaknem felén a nemzeti csendőrségek más rendvédelmi szervekkel karöltve tartják fenn a rendet. Az európai közösségtől egyáltalán nem idegen a csendőrség típusú intézmény.

A militánság témájánál maradva, fel kell hívnom a figyelmet arra is, hogy a csendőrséget sokan összekeverik a hadsereggel, annak részének tekintik. Általában arra hivatkoznak, hogy a **hadügyminisztérium alá is tartoznak, amiből azt a téves következtetést vonják le, hogy katonai szervezetként működnek.** Nos, a csendőrségek nem mindegyike tartozik, még részben sem, a hadügyi tárca alá. A honvédelmi minisztériumhoz is tartozó csendőrszervezetek általában csupán személyi kérdésekben tartoznak a védelmi tárcahoz, mivel katonai rendfokozatot visel a testület. Egyébként a szervezetek minden vonatkozásban a belügyi tárca kompetenciájába tartoznak. Szervezetük, felszereltségük teljességgel alkalmatlan a reguláris haderővel szembeni harcra. Ez természetesen nem zárja ki, hogy az úgynevezett csapaterős alakulatok ne rendelkezzenek egyes katonai felszerelésekkel, ám a csendőri testületeket nem ez jellemzi. A latin-amerikai drogbárók magánhadseregei ellen azonban aligha lehetne más jellegű rendvédelmi erővel eredményesen szembeszállni.

Egysikúnak tartjuk azt a megközelítést, amely szerint ami **„a katonaság és a rendőrség együttes fellépését illet, nos ezek az akciók minden ország történetének a legsötétebb lapjaira tartoznak.”** Tény, hogy a katonai (nem csendőri) és a rendőri együttműködések egy része dicstelen véget ért. Ez azonban nem mindig és mindenütt volt így. Egyáltalán a kérdés ilyen szemszögből történő vizsgálata preconcepciót sugall, hiszen a véderő és a rendvédelmi szervek közös akciójára akkor szokott sor kerülni, amikor a hagyományos rendvédelmi szervek már kevésnek bizonyultak.

A leghatározottabban vitatjuk azt az álláspontot, amelynek lényege, hogy **„ami a rendvédelem történetével foglalkozik és nem jogtörténeti munka, az hadtörténelem.”** Ezzel egyébként dr. FINSZTER

Géza önmagát cáfolja abban a tekintetben, hogy állításai szerint a rendvédelem nem a közigazgatáshoz, hanem a hadsereghez tartozik. Tudományos társaságunk egyetért azzal a – szerintünk nyilvánvaló ténnyel – hogy a rend védelme a közigazgatás integráns része. Megítélésünk szerint ez a magyar közjogban mindig is így szerepelt, de a külföldi vizsgálatok is ezt támasztják alá. Nem tagadjuk viszont annak lehetőségét, hogy keletkezhetnek olyan szituációk a rend védelme során, amikor az állam vezetése a haderőt is bevonhatja a közrend helyreállításába.

Nem értünk viszont egyet azzal, hogy a „*rendvédelem története csupán jogtörténet volna*”. E szakterület művelőiként sokkal többnek tartjuk a rendvédelem történetét. Természetesen a jogtörténet része a rendvédelem történetének, azonban diszciplinánkat nem szűkítjük le csupán a jog tereumára.

Összességében – elvonatkoztatva az általam nagyra becsült dr. FINSZTER Géza személyétől – nem csupán a személyes, hanem a Szemere Bertalan Magyar rendvédelem-történeti Tudományos Társaság álláspontjaként is interpretálhatom, hogy a rendészet és rendvédelem összemosása vagy szembeállításuk egyaránt a tudomány fejlődését hátráltató szűk lobby érdekeket előtérbe helyező cselekedet.

A rendvédelem vagy a rendészet nem alkot felfogásunk szerint önálló tudományágat. A rendészetet ugyanis a jogtudomány részének tartjuk, a rendvédelem pedig nem tudományterület, hanem tevékenység, amelynek a megvalósítása tértől és időtől függően változott. Az igaz ugyan, hogy a tevékenység eredményes végrehajtása érdekében mindig felhasználták a tudomány eredményeit. Ezek az eredmények azonban különböző tudományágakban születtek az adott tudományág módszereinek az alkalmazásával.

Megalapozatlan és értelmetlen erőlködésnek tekintjük a rendészet kiterjesztését a rendvédelem egészére. A rendészetnek megvan a maga történetileg kialakult helye és szerepe, amely a rendészet kifejezés XIX. századi nyelvújításhoz kapcsolódó megjelenéséhez vezethető vissza. Lényegében a modern értelemben vett jogágiság létrejöttének, illetve elterjedésének nyomán kristályosodott ki a terminológia.

A rendészet tehát időben viszonylag szűk, néhány évszázados múltra vezethető vissza a jogtudomány részeként. Amennyiben pedig akceptáljuk a rendészet terminológiát előtérbe helyező neoliberais szemléletű azon álláspontját, hogy a polgári demokráciák állam- és jogberendezkedéséhez kapcsolódik a rendészet, a kör még jobban leszűkül.

Ezzel szemben a rendvédelem tértől és időtől független megközelítés, amelybe beletartozónak tekintjük az emberiség létezése során megvalósult valamennyi társadalmi formának a rend fenntartására irányuló tevékenységét.

A rendvédelmet tehát különböző korokban és különböző térségekben megvalósuló különböző tevékenységeknek tartjuk, amelyek azonban céljukban azonosak. A metodika tekintetében pedig – a kétségtelenül meglévő hasonlóságok ellenére – számos eltérés is felfedezhető a különböző korokban és időkben fellelhető rendvédelmek között. Mint ahogyan az emberiség történelme során rendkívül sokféle állam jött létre, ugyanúgy az állam részeként a rend fenntartására irányuló tevékenység a rendvédelem is rendkívül sokféle volt.

A rendvédelem terminológiát tehát átfogónak tartjuk, amelynek a részét – mégpedig fontos részét – képezi a rendészet. Úgy gondoljuk azonban, hogy például a karhatalmi tevékenységre vagy a kriminálpedagógiára stb. kiterjeszteni a rendészet fogalmát értelmetlenség, illetve egy tudományágat művelők közül néhány személy szakmai gögijének fogható fel. Ez a fajta magatartás azonban nem harmonizál a tudomány szellemiségével, a tudósok által elvárható szerénységgel.

A magyar állam már sokféle és rendkívül sajátos szemléletű kísérletet is túlélt a több mint 1000 éves fennállása során. Bizonyára nem fog belerokkanni abba a kísérletbe sem, hogy egy légvárnak – az önálló és más tudományágak részterületeinek bekebelezésére törekvő úgynevezett rendészet tudományának – a szűk körű, de agilis hirdetői igyekeznek mindazokat a szervezeti, pénzügyi és egyéb juttatásokat kicsikarni, amelyek a valódi tudományágakat megilletik.

Óhatatlanul is felmerül minden gondolkodó emberben, hogy vajon miből fakad a rendészettudomány terminológiát kedvelők ellenszenva a rendvédelem története ellen, hiszen állításuk szerint a rendészet tereuma a polgári demokráciák létehez kapcsolódik. Vajon lehet-e, és ha igen helyes-e a történelmünket félretolni, mint valami hasznavehetetlen ócska kacatot, amely csupán nyűg a fejlődés menetében. Meggyőződésem, hogy az ilyen hozzáállás sehová sem vezet. Arról már hallottam, hogy vannak akik lenézik más népek történetét, de azt a fajta magatartást amely a saját nemzete történelmét, illetve magát az egyetemes történelmet is lebecsüli, súlyos tévútnak tartom, amely mögött nyilvánvalóan valamilyen csoportérdek húzódhat meg, mivel a történelmi tapasztalatoknak az elvetése a homo sapiens fejlődésével ellentétes magatartás, így tehát ez a fajta magatartás lényegében természetellenesnek tekinthető.

Jegyzetek:

- ¹ URBÁN
- ² DOMOKOS; ÖRY; SZIKINGER; ZACHAR 1999.
- ³ TÓTH
- ⁴ ZACHAR 1991.
- ⁵ DÁNOS; MEZEY 1995; SUBA; ZACHAR 2000.
- ⁶ PARÁDI 1996 7-24. p.
- ⁷ FINSZTER 2003 250.p.
- ⁸ FINSZTER 2000
- ⁹ GEPHARDT
- ¹⁰ SZAKÁLY 1991
- ¹¹ GALÁNTAI
- ¹² KORINEK
- ¹³ PARÁDI 2000
- ¹⁴ MEZEY 1996; SZAKÁLY 1992.
- ¹⁵ RAVASZ
- ¹⁶ BOBÁK
- ¹⁷ DEÁK; KRAHULCSÁNY.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK

- PARÁDI 1996. — PARÁDI József et al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története* Budapest, 1996², Osiris.
- FINSZTER 2003. — FINSZTER Géza: *A rendészet elmélete* Budapest, 2003, KJK-KERSZÖV.
- GALÁNTAI — GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Az osztrák-magyar dualizmus 1867-1918.* Budapest, 1985, Kossuth.

TANULMÁNYOK

- BOBÁK — BOBÁK Artúr: A magánnyomozás története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX. évf. (1999) 10. sz. 19-32. p. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre*” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- DÁNOS — DÁNOS Valér: Rendőrség és szociológia avagy rendőrszociológia *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 5-7. p. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- DEÁK — DEÁK Ágnes: Államrendőrség és besúgó hálózat Magyarországon egy rendszerváltás fordultós hónapjaiban 1860-1861. *Századok*, CXL. évf. (2006) 6. sz. 1551-1774. p.
- DOMOKOS — DOMOKOS Sándor: A Kanadai Királyi Lovas Csendőrség, *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8. sz. 21-26. p. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- FINSZTER 2000 — FINSZTER Géza: Honvédelem-rendvédelem *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 8-14. p. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- GEPHARDT — Helmut GEPHARDT: Die Militärische Organisation der österreichischen Gendamerie von 1849 bis 1918. [Katonai szervezet az osztrák csendőrségben 1849-1918.] *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 62-64. p. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KORINEK — KORINEK László: A korszerűség kérdése rendvédelmi szervezeteink fejlődésében *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, II. évf. (1992) 3. sz. 49-56. p. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Tradíció és korszerűség*” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KRAHULCSÁNY — KRAHULCSÁNY Zsolt: A politikai rendőrség pártellenőrzése 1954-1958. *Századok*, CXL. évf. (2006) 5. sz. 1123-1148. p.

- MEZEY 1995 — MEZEY Barna: Rendvédelmi jog a két világháború között *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, V.évf. (1995) 6. sz. 61-63. p. A tanulmány korábbi változata 1994. októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- MEZEY 1996 — MEZEY Barna: Törvényesség és rendvédelem Magyarországon 1945-1949. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VI. évf. (1996) 7. sz. 63-67. p. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háborúból diktatúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ÓRY — ÓRY Károly: Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig. (A francia csendőrség történeti előzményei.) *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8. sz. 75-77. p. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2000 — PARÁDI József: A rendvédelmi diszciplína Magyarországon *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 23-26. p. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- RAVASZ — RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultságai *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, V. évf. (1995) 6. sz. 81-85. p. A tanulmány korábbi változata 1994. októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA — SUBA János: A kartográfia és a rendvédelem *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 26-33. p. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZAKÁLY 1991 — SZAKÁLY Sándor: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, I. évf. (1991) 1. sz. 38-44. p. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervek kapcsolata 1848-1945” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZAKÁLY 1992 — SZAKÁLY Sándor: A két világháború közötti rendvédelmi szervezetek tevékenységének néhány jellemzője *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, II. évf. (1992) 3. sz. 29-34. p. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZIKINGER — SZIKINGER István: Az angolszász rendvédelem fejlődésének tendenciái a XIX. századtól napjainkig *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, IX. évf. (1999) 10. sz. 174-188.p. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- TÓTH — TÓTH Tihámér: A rendvédelem intézményrendszerének kialakulása és fejlődése *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, I. évf. (1991) 2. sz. 41-46. p. A tanulmány korábbi változata 1990. novemberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelem-történet kutatásának, feldolgozásának és oktatásának időszerű kérdései” című II. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- URBÁN — URBÁN Aladár: Az 1848/49-es szabadságharc rendvédelmi testületei *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, I. évf. (1991) 1. sz. 7-16. p. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervek kapcsolata 1848-1945” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR 1991 — ZACHAR József: Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományainak rendvédelmi testületei *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, I.évf. (1991) 1. sz. 17-29. p. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvéde-

- lem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervek kapcsolata 1848-1945” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR 1999 — ZACHAR József: Az osztrák rendvédelmi modell történelmi gyökerei *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX. évf. (1999) 10. sz. 202-206. p. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR 2000 — ZACHAR József: Rendvédelem és történelemtudomány *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 34-37. p. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.